

Arktisk agronomi

Sluttrapport

INNHOOLD

Innhold.....	1
Forord	2
1. Bakgrunn	3
2. Prosjekt mål	3
2.1. Mål	3
2.2. Delmål	3
3. Prosjektplan	4
3.1. Drenering	4
3.2. Lokale tiltak	5
3.3. Grovførskole/studietilbud	5
3.4. Grovførstrategi	5
3.5. Faglig informasjon og informasjonsmateriell	6
4. Organisering og ressurser	7
5. Gjennomføring i henhold til plan	8
5.1 Drenering	8
5.2. Lokale tiltak	9
5.3. Grovførstudium	10
5.4. grovførstrategi.....	10
5.5. Faglig informasjon	11
6. Målrealisering	12
7. Kostnader og finansiering	12
8. Erfaringer	12
9. Avslutning	13
Vedlegg	

FORORD

Nibio Holt har på vegne av Nordnorsk Landbruksråd og Norsk landbruksrådgivning i nord gjennomført prosjektet Arktisk agronomi. Prosjektet er finansiert med arktiske midler fra Fylkesmennene i nord i tillegg til egeninnsats fra samarbeidspartene.

Viktig spørsmål for landbruket i nord er belyst.

Vi takker for tilskudd fra Fylkesmannen og for innsatsen til alle involverte.

Tromsø 14.04.2018

Odd Arild Finnes

prosjektleder

1. BAKGRUNN

Bakgrunn for prosjektet går fram av prosjektbeskrivelse som er vedlagt.

Strukturendringer, klimaendringer, overvintringsskader, maskinbruk/jordpakking, avlingsreduksjon, kvalitetskrav og økonomi er viktige stikkord. Det er fire grunner til at problematikken er særlig viktig i nord:

- Strukturendringer og klimaendringer er mer omfattende i nord enn i sør.
- Dersom det arktiske landbruket skal framstå med høy kvalitet, særpreg og ha troverdighet må produksjonen baseres på landsdelens egne fôrressurser.
- Grovfôr er en stor kostnadsfaktor som dermed har stor betydning for totaløkonomien på mange bruk og dermed også hele primærproduksjonen og utbygd infrastruktur i det arktiske landbruk.
- Lavere avling på grunn av kaldt klima gjør at bruk i Nord-Norge må høste større areal for å oppnå samme totalavling som i sør.

Nordnorsk Landbruksråd har gjennom flere år arbeidet for at agronomi skal få større oppmerksomhet, og var en viktig pådriver for å få prosjektet i gang. Prosjektet var ellers basert på et samarbeid mellom flere faginstitusjoner, og Norsk Landbruksrådgiving sine fagfolk hadde avgjørende betydning.

2. PROSJEKTMÅL

2.1. MÅL

God produktivitet og bærekraftig ressursbruk i det arktiske landbruket gjennom bedre jord- og plantekultur som gir gode og årssikre avlinger med rett kvalitet.

2.2. DELMÅL

1. Løfte bevissthet, kunnskap og motivasjon for god agronomi
2. Økte avlinger og reduserte avlingsskader gjennom kostnadseffektiv og miljøvennlig drenering.
3. Utvikle og utprøve ei pakke for optimal grovfôrstrategi på enkeltbruk fra jord til råvare.
4. Bygge gode formidlingsarenaer og bruke moderne formidlingsverktøy.
5. Et arktisk landbruk med styrket bærekraft

3. PROSJEKTPLAN

Midler til utvikling av Arktisk Landbruk var avgjørende for å få finansiert et prosjekt. Bioforsk Nord søkte om finansiering av agronomiprojekt ved søknadsomgangen i 2014. Landbruk Nord søkte samtidig om midler til et grovfôrprosjekt som hadde mange likhetstrekk med Agronomiprojektet. Med dette som utgangspunkt ønsket Fylkesmannen å samkjøre disse to søknadene til ett prosjekt.

Det innebar at det måtte utarbeides ny prosjektplan og justering av faglig innhold. Det medførte også organisatorisk utfordring fordi søknaden fra Bioforsk var basert på et initiativ fra Nordnorsk Landbruksråd og organisert som likeverdig samarbeid mellom Tine, Norsk Landbruksrådgiving og Bioforsk. Denne balansen ble forrykket, og vi måtte bruke tid på å finne en praktisk løsning. Ny plan medførte at oppstart ble forskjøvet med et år.

I planen blei det lagt opp til fem hovedaktiviteter:

1. Drenering
2. Lokale tiltak
3. Grovfôrscole/studietilbud
4. Grovfôrstrategi
5. Faglig informasjonsmaterieil

3.1. DRENERING

Drenering er en viktig del av prosjektet, se delmål 2. Aktiviteten blei organisert som et delprosjekt som blei ledet av Are Johansen, NLR Lofoten, som også er leder i hydroteknikkutvalget i NLR. I prosjektplanen er det tiltak for å øke kunnskap og bevissthet på drenering både i næringa og i rådgivingstjenesten. Mye av aktiviteten skulle foregå i felt. I tillegg til markdager/markvandringar var det planlagt kursing av fagpersonell og produksjon av informasjonsmaterieil.

I tråd med delmål 2 er det i prosjektet blitt satset sterkt på fagdager i felt slik at dialogen kunne ta utgangspunkt i problemstillinger deltakere med sjølsyn kunne observere. Her blei også nye metoder og nytt utstyr demonstrert.

3.2. LOKALE TILTAK

Lokale tiltak er forankret i delmål 1. Hovedaktivitet etter planen var fagmøter og markdager på bygdenivå. Dette er aktiviteter som NLR-enhetene har generelt gode rutiner for. Arnulf Hole, Landbruk Nord hadde hovedansvar for planlegging og gjennomføring. I planleggingen blei erfaringer fra tidligere gjennomført agronomiprojekt delvis brukt. Ut fra føringer om at aktiviteten skulle konsentreres om midtregionen (Troms) blei det ikke lagt opp til bestille-/søkeordning for alle NLR-enheter, men at det meste av aktivitet skulle gjennomføres av Landbruk Nord og Landbruksrådgivninga Midtre-Hålogaland. Ragnhild Renna fra Landbruksrådgivninga fikk derfor også en rolle i planlegging og gjennomføring. Den enkelte NLR enhet skulle ha det praktiske ansvar for arrangementer i sitt område.

3.3. GROVFÔRSKOLE/STUDIETILBUD

Tiltaket er et studietilbud til gårdbrukere og andre som vil skaffe seg ekstra gode kunnskaper om grovfôrdyrking. Det faglige innhold skulle ta utgangspunkt i Grovfôrskolen som er utviklet av NLR Nord-Norge og Opus Kleiva. Troms Landbruksfaglige Senter (Senja vgs) fikk det administrative ansvaret. TLS har betydelig erfaring i gjennomføring av slike tilbud, f eks potetskolen. Det blei fort klart at det mest praktiske var å gjennomføre aktiviteten som et sjølstendig prosjekt. Tiltaket blei derfor tatt ut av budsjettet til agronomiprojektet.

Planlegging og gjennomføring av grovfôrstudiet skulle gjøres i samarbeid med NLR Nord-Norge og Opus Sortland. Aktiviteten gikk ut på å oppdatere fagmateriell, utvikle, tilby og administrere et høgskolestudium på 15 studiepoeng med tema grovfôrdyrking. Studietilbudet skulle rettes mot gårdbrukere, lærere på naturbruksskoler, rådgivningsapparat, forvaltning m.fl.

Grovfôrstudiet skulle bli finansieres ved hjelp av KIL- midler og BU-midler fra Troms samt egeninnsats fra deltakerne. I og med at det blei et sjølstendig prosjekt med egen økonomi skulle det ikke berøre agronomiprojektets budsjett utover en mindre oppstartskostnad.

3.4. GROVFÔRSTRATEGI

For å løse grovfôrutfordringen, særlig på utbyggingsbruk, er det nødvendig med ei strategisk tilnærming. Strategien må ta for seg hele verdikjeden fra jord til fôrbrett og gjennom dyret. En god modell for strategien er viktig for bonden, men også for rådgivingstjenesten hvor vi i dag har et for sterkt skille mellom fôring og fôrdyrking. Tine og NLR gikk inn med egenandeler, men svak finansiering fra andre gjorde at omfanget på aktiviteten måtte begrenses. Det blei holdt ei åpning for å øke ambisjonene dersom vi fikk tilgang på mer midler i prosjektperioden.

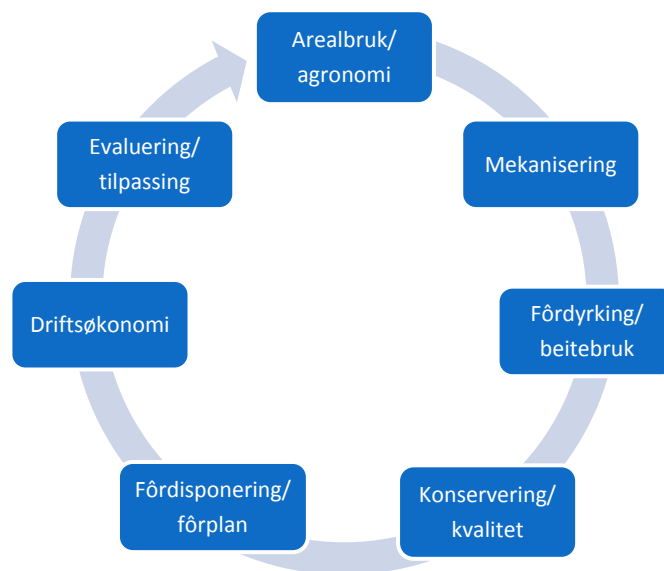
Hovedaktivitet: Lage en modell for utvikling av strategiplan for grovfôrdyrking og utnytting av fôrressursene på enkeltbruk. Modellen skulle være operativ som en pakkeløsning som NLR og Tine (Nortura) kunne ta i bruk i fellesskap.

Det blei etablert ei faggruppe for arbeidet:

- Ann Turi Ursin, Tine
- Ragnhild Renna, NLR
- Are Johansen, NLR
- Odd Arild Finnes, Bioforsk

Modellutvikling:

- Avklare hvilke eksisterende verktøy som er aktuell å bruke (f eks surfôrtolken)
- Velge ut fem pilotbruk for utvikling og testing
- Strukturere en prosess som har en grovfôrstrategi med gjennomføringsplan som sluttprodukt
- Implementering av modell og arbeidsmetode i rådgivingstjenesten

*Figur 1: Grovfôrstrategi, utgangspunkt for modell
(fra Bioforsks prosjektbeskrivelse)*

3.5. FAGLIG INFORMASJON OG INFORMASJONSMATERIELL

Prosjektplanen tok utgangspunkt i et stort behov for mer og bedre informasjonsmaterieell om agronomi. Det finnes en del fagstoff av eldre dato som er tilpasset landsdelen. Mye av innholdet er fortsatt aktuelt, men bør likevel oppdateres.

Hovedaktiviteten ble konkretisert til å produsere fem fagartikler / temaark for distribusjon og presentasjon. Disse skal også være tilgjengelig på nett, og skal være tilgjengelige for gårdbrukere, rådgivere og alle interesserte.

Forslag om å satse på mer moderne kommunikasjonsformer som bilder og filmsnutter vant ikke gehør av økonomiske hensyn.

4. ORGANISERING OG RESSURSER

Prosjektet blei organisert som et samarbeidsprosjekt med styringsgruppe, prosjektgruppe og ledergruppe.

Styringsgruppa:

- Bjørn Matisen, bonde (leder)
- Arve Kleiven (senere Marianne Vileid Uleberg) Fylkesmennene
- Gustav Karlsen NLR
- Ann Turi Ursin Tine
- Marit Jørgensen Nibio

Prosjektgruppe:

Are Johansen, Ragnhild Renna, Arnulf Hole og Odd A Finnes (koordinator).

Prosjektledelse: Odd Arild Finnes (Bioforsk), Arnulf Hole (Landbruk Nord) og Are Johansen (NLR Lofoten) dannet ledergruppe med Odd Arild som koordinator.

Bioforsk (senere Nibio) fikk det administrative og økonomiske ansvar.

Deltakere/ samarbeidsparter:

Institusjon	Rolle	Ansvarlig/ kontaktperson
Bioforsk Holt	- Prosjektledelse - Lede faggruppe grovfôrstrategi	Odd Arild Finnes
Norsk Landbruksrådgiving	- Bidra med fagkompetanse (timer)	Kåre Oskar Larsen
Landbruk Nord	- Prosjektgruppe/ledergruppe - Ansvarlig for lokale tiltak	Arnulf Hole
NLR Lofoten	- Prosjektgruppe/ledergruppe - Ansvarlig for drenering/hydratekn - Faggruppe grovfôrstrategi	Are Johansen
Landbruksrådgivingen Midtre-Hålogaland	- Prosjektgruppe - Faggruppe grovfôrstrategi - Fagansv grovfôrskole	Ragnhild Renna
Troms Landbruksfaglige Senter	- Delprosjekt grovfôrskole	Oddny Asbøl
Tine Rådgiving	- Faggruppe grovfôrstrategi	Jarle Teigen/Ann Turi Ursin

5. GJENNOMFØRING I HENHOLD TIL PLAN

Prosjektarbeidet ble lagt opp etter prosjektplan datert 15.04.2015. Prosjektgruppa hadde i startfasen korte skypemøter ca annenhver måned for å koordinere innsatsen og avklare spørsmål. Dette fungerte greit.

Den største utfordringen for gjennomføringen av prosjektet i tråd med planen var at både NLR (inkl Landbruk Nord) og Bioforsk (senere Nibio) gikk allerede ved prosjektstart inn i en prosess med omfattende omstruktureringer. Dette krevde tid og ressurser av alle i prosjektgruppa og var til tider også en kilde til frustrasjoner. Prosjektleder fikk tidlig i prosjektperioden en delvis ny rolle i Nibio som snevret inn tid og ressurser til å følge opp agronomiprojektet. Organisasjonsendringene har vært en stor hemske for prosjektet, noe som det ikke var mulig å forutse da den opprinnelig prosjektplan blei lagt. Siste endring kom i november 2017 da Landbruk Nord gikk ut av Norsk Landbruksrådgiving, men dette fikk ingen store konsekvenser da det meste av prosjektarbeidet var unnagjort på dette tidspunkt.

En annen utfordring for gjennomføringen var at flere av finansieringskildene til prosjektet falt bort. NLR (sentralt) og Tine hadde gjort nye prioriteringer når tiltakene kom til gjennomføring. Det var heller ikke realistisk å få tilskudd av KIL-midlene når Grovfôrskolen fikk finansiering derfra. Som en konsekvens av dette måtte budsjettet endres og aktiviteten nedskaleres noe. En delvis kompensasjon for bortfalt finansiering fikk vi gjennom regionale klimamidler i form av tilskudd fra Fylkesmannen i Troms.

Dette til tross er det meste av de planlagte aktiviteter gjennomført.

Fra Nibio har Ellen Elverland og Åse Vøllestad bidratt i prosjektgjennomføringen i tillegg til prosjektleder.

5.1 DRENERING

Gjennom agronomiprojektet er det gjennomført en rekke aktiviteter i først rekke knyttet til markdager og fagmøter. I forbindelse med befaringene ble det gjort oppfølging der gårdbrukerne fikk planskisser med forlag til tiltak på feltene.

I 2014 ble det arrangert tre fagdager i Lyngen, Målselv og Harstad. Det ble også foretatt befaring på Bones og Bardujord sammen med gårdbrukere.

I 2015 ble det arrangert 3 fagdager i Troms - Bardu, Lyngen og Balsfjord - der det ble foretatt demonstrasjon av kjedegraver og grøftespyler. I tillegg var det deltakelse på standen til Ara Maskin på Landbruksmessa i Balsfjord. Det ble også foretatt befaring med veiledning i Ballangen og Tjeldsund på to problematiske felter. På ett av disse prosjektene er det i ettertid gitt veiledning pr. telefon i forbindelse med detaljer i gjennomføringsfasen.

I 2016 ble det gjennomført markvandring i Harstad og Tranøy sammen med landbrukskontor og gårdbrukere. Det ble også foretatt befaring i Lødingen med gjennomgang av alt areal på et bruk for å gi helhetlig rådgiving med prioritering av tiltak og påfølgende rapport.

I 2017 ble det arrangert markvandring i Lødingen og arrangert fagdag i Steigen. I forbindelse med fagdag ble det gjennomført befaring på to gårdsbruk. En av brukerne bestilte dreneringsplan. Arbeidet med utarbeiding av plan ble fakturert, mens prosjektet dekket reise og befaring på øvrige felt der det ble gitt generell rådgiving.

I perioden 2014 - 2017 er det også gjort en systematisering av veiledningsmateriell og det er utarbeidet 9 faktaark med tilhørende fagstoff.

Deler av tiltakene er organisert og finansiert gjennom et delprosjekt finansiert med klimamidler fra Fylkesmannen i Troms. Se egen rapport.

5.2. LOKALE TILTAK

Tema for lokale tiltak og antall arrangement er nedfelt i prosjektplanen. Det var derfor greit å ta utgangspunkt i denne når de konkrete arrangementene skulle planlegges og gjennomføres. Noen justeringer blei gjort under veis for å gjøre arrangementene mest mulig tilpasset dagsaktuelle forhold. Hva som er gjennomført i forhold til planlagte arrangement går fram av tabellen under.

2015	Planlagte arrangement	Gjennomf arrangement	
Jordstruktur og jordpakking	3	5	Markdag i Vesterålen, Gratangen, Målselv, Balsfjord, Alta
Dekk og hjulustrustning	3	1	Møte i Harstad
Pløying og direktesåing	3	1	Markdag i Balsfjord
2016			
Husdyrgjødsel, spredning og spredeutstyr	3	4	Markdag slepeslangespreder. Kleiva (to), Balsfjord og Tana (gjennomført 2017)
Gjenlegg og vekstskifte	3		
Høsting og høsteutstyr	2	1	Markdag i Målselv
Høsting og fôr kvalitet	2		
Grovfôrøkonomi	3		
Vår møter (god avling, kvalitet, gjødsling, kalking)		7	Bø, Sortland, Skånland, Tromsø, Balsfjord, Kåfjord og Alta

2017			
Beite, etablering, beitemetoder	2		
Dyrking av proteinvekster	3		
Kalking	2		Se vårmøter i 2016
Valgfritt tema innenfor jord og -plantekultur			
Førkvalitet og høstetidsprognose		2	Markdager i Vesterålen
Pløyekurs		2	Målselv og Bardu

Arrangementene ble bekjentgjort gjennom sms og e-postvarslig i systemet til Landbruk Nord og Landbruksrådgivninga. Ved noen av arrangementene ble også kommunene engasjert. I ettertid er det et spørsmål om det burde være gjort mer for å motivere og nå ut til flere uavhengig av medlemskap.

Frammøte på arrangementene var generelt bra. For markdager som kommer i sommersesongen og av faglige hensyn må være tett opp til onnetid, vil det alltid være ei utfordring for bønder å prioritere møte framfor arbeid på gården. Rådgiverne har lang erfaring med å finne optimalt tidspunkt, og avveie hvor mange arrangement det passer å ha i et distrikt i en gitt tidsperiode.

Markdagene har vært et godt kompetansetilbud i regionen som mange har fått nytte av.

5.3. GROVFØRSTUDIUM

Grovførstudiet er gjennomført med Troms Landbruksfaglige senter som prosjektansvarlig. Etter utlysningen var det 18 søkere. Av disse var det 13 som gjennomførte og bestod eksamen. Studiet var samlingsbasert (tre samlinger + markdag) og ga 15 studiepoeng. Etter planen skulle det også være på lyd/bilde via nett, men dette måtte skrinlegges av tekniske årsaker. NLR hadde det faglige ansvar som innebar undervisning og skriving/revidering av fagstoff. Undervisningsmateriellet vil også være tilgjengelig for all på www.nlr.no. Se også TLS- rapport til Matmerk.

Det er gjort et omfattende arbeid for å utvikle dette studietilbudet som vil være et godt grunnlag for at flere skal få dette tilbudet i framtida.

5.4. GROVFØRSTRATEGI

Faggruppa for grovførstrategi møttes i Harstad i mars 2015 for å planlegge og konkretisere aktiviteten. Gruppa planla et løp i tråd med prosjektplanen. Det blei utformet et notat etter møtet for å klarlegge mål og innhold i en grovførstrategi. Samarbeid mellom aktuelle rådgivingsinstitusjoner (i praksis NLR og Tine/Nortura) blei tillagt avgjørende vekt.

Utdrag fra notatet:

En ferdig utviklet modell skal vise det mest kostnadseffektive driftsopplegg for grovfôrproduksjonen på gården. Et viktig element er å finne balansepunktet mellom en husdyrproduksjon tilpasset en bærekraftig grovfôrproduksjon og samtidig en grovforproduksjon best mulig tilpasset buskapens behov.

Det er naturlig å bruke etablerte planer og rådgivingspakker som grunnlagsmateriale (f.eks skifteplan, gjødselplan, fôringspakke og fôrplan). I grovfôrstrategien blir helhetsvurdering og totaløkonomi viktigste punkt.

Faggruppa skal utvikle en mal for en grovfôrstrategi som skal testes på fem bruk før den lanseres på et fagseminar. Det er viktig at metode og materiell er så enkelt som mulig og at det er tilrettelagt for elektronisk kommunikasjon. Et for omfattende og tungvint opplegg vil ikke bli brukt. Brukervennlighet er derfor avgjørende.

Første steg var å finne ett eller to bruk som kunne brukes som plattform og arbeidsredskap i modellutviklingen. Ann Turi Ursin og Ragnhild Renna tok seg av dette. Disse brukene skulle ligge i Sør-Troms/Vesterålen av hensyn til reisekostnader. En gårdbruker i Lødingen stilte sin gård til disposisjon. Den videre prosessen blei noe forsinket på grunn av sykemelding og andre presserende gjøremål. Da prosessen kom i gang igjen gjorde finansieringsproblemer at aktiviteten måtte nedskaleres betydelig. Etter finansieringsplanen skulle aktiviteten i stor grad finansieres med egeninnsats fra Tine og NLR sentralt (70%). Omprioriteringen av folk og ressurser gjorde at Tine måtte trekke seg fra arbeidet. En viktig hensikt med aktiviteten var å få til et tilbud for enkeltbruk hvor flere aktuelle rådgivere samkjører og lager en samla plan. Det var derfor beklagelig at Tine ikke kunne stå løpet ut.

På bakgrunn av arbeidet som blei gjort i prosjektet og tidligere erfaringer fra NLR, har Ragnhild Renna utarbeidet en enkel mal og framgangsmåte for å utvikle en grovfôrstrategi på enkeltbruk. Denne er et godt utgangspunkt for at rådgivere kan gå sammen og gi et tilbud til gårdbrukere. Det er også et utgangspunkt som gårdbrukere kan bruke for å bestille en slik tjeneste. Malen vil bli presentert i egnede fora ved en senere anledning.

Sammen med andre satsinger som er kommet i prosjektperioden som Grovfôr 2020, vil bedre strategiske løsninger for grovfôrproduksjon og grovfôrbruk på gårdsnivå være ei nødvendig satsing framover. Både agronomi, driftsøkonomi og bærekraft taler for denne konklusjonen.

5.5. FAGLIG INFORMASJON

Denne aktiviteten skulle resultere i fem temaark/fagartikler for presentasjon og distribusjon.

Gjennom prosjektet er det produsert 9 faktaark om drenering, en Nibio POP om overvintring og overvintringsskader til sammen 10. I aktivitetsplan for drenering var det forutsatt produksjon av fem faktaark. Ut fra dette er har prosjektet produsert et temaark mindre enn forutsatt. Samtidig er det gjennom forskjellige aktiviteter i prosjektet og i kjølvannet av prosjektet blitt gjort mye godt informasjonsarbeid. For eksempel:

- Grovfôrskolen er oppdatert og er tilgjengelig for alle på NLR-sine nettsider.
- NIBIO POP om klimapåvirkning (finansiert med klimamidler)
- Agronomi har i tillegg vært tema på to av Haraldvollmøtene arrangert av Fylkesmannen i Troms, Landbruksavdelingen.
- Norsk Landbruksrådgiving har hatt ekstra fokus på agronomi i sine forskjellige informasjonstiltak uten at dette er registrert som en del av prosjektet.

Faktaarkene om drenering er lagd av Are Johansen og hans kolleger i NLR. De skal bli tilgjengelige på NLR Nord-Norge sine heimesider.

Nibio POP om overvintring er skrevet av Marit Jørgensen og er tilgjengelig på Nibios nettside <https://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/2478939>. En trykt utgave blir distribuert fortløpende.

Utenom faktaarkene som er tilgjengelige på nett, er det meste av informasjon fremmet gjennom mer tradisjonelle kanaler. Målsettingen om å bruke mer moderne formidlingsformer (delmål 4) er bare delvis oppfylt.

6. MÅLREALISERING

Det overordna målet om god produktivitet og bærekraftig ressursbruk i det arktiske landbruket gjennom bedre jord- og plantekultur som skal gi gode og årssikre avlinger med rett kvalitet, er et langsiktig mål som ikke lar seg måle etter så kort tid.

Delmålene er også langsiktige, men noen av dem er målbare på nåværende tidspunkt.

Delmålene er også langsiktige, men noen av dem er målbare på nåværende tidspunkt.

1. Økt interesse for grovforavling og kvalitet på enkeltbruk
2. Økt interesse for grovforanalyser og tolking av analyseresultat. (Grovfortolken etterspørres)
3. Stimulering i fra staten til dreneringstilskudd, der noen kommuner gir et lokalt tilskudd for drenering.
4. Større etterspørsel etter høsteprognose fra gårdbrukerne.
5. Faglag, direktorat og LMD har alle fokus på grovforproduksjon og stimulerer til tiltak for økt andel grovfor i nord norsk landbruksproduksjon
6. Markedet profilerer grovforproduserte produkter : «Grasfeed»
7. På møtene har det vært fokus på avrenning og dermed reduserte utslipp i form av næringsstoffer (vanndirektivets formål)

Et eksempel på at resultater ikke kommer i prosjektperioden, men etter at prosjektet er ferdig er tilbudet om grupperådgiving i felt på drenering. Vi fikk liten respons på dette i 2016 og 2017, men i 2018 ser det ut til å ha løstnet og Are Johansen melder om stor interesse.

7. KOSTNADER OG FINANSIERING

Vi viser til vedlagt regnskap.

De finansielle forutsetningene som lå i opprinnelig budsjett viste seg ikke å holde. (Se kapittel 5.) I regnskapet er det derfor både opprinnelig og reelt budsjett tatt med. Det er ført eget regnskap og egen rapport for delprosjektet finansiert med regionale klimamidler. Kostnader tilhørende dette prosjektet er derfor ikke tatt med i regnskapet.

Da prosjektet startet var det NLR Lofoten, Landbrukstjenesten Midtre Hålogaland og Landbruk Nord som var samarbeidsparter i prosjektet. Alle involverte er nå fusjonert inn i Norsk Landbruksrådgiving Nord-Norge, og er derfor behandlet som en institusjon i regnskapet.

Timepris og utbetalte kostnader:

For NLR er det lagt til grunn en timepris på 800 kroner. Av dette har Nibio forskottet ca 70%, og dette sammen med dekning av reisekostnader utgjør det meste av de til sammen kr 438 353,- i utbetalte kostnader. Timepris for Nibio fastsettes årlig og varierer med lønnsnivå. I regnskapet er det brukt fastsatt pris som i snitt ligger på vel 1000 kroner.

Egeninnsats:

Forutsatt at tildelte tilskudd utbetales fullt ut vil total egeninnsats utgjøre kr 593 258,- (1283 258 - 540000 - 150 000). Egeninnsats i prosjektet fra deltakere på arrangement, lokale tilretteleggere, Fylkesmannen i Troms (Haraldvollen) og Tine (møter) er ikke tatt med i regnskapet.

8. ERFARINGER

Å skape interesse og forståelse for viktigheten av agronomi i landbruksproduksjonen har alltid vært utfordrende. En av årsakene til dette er at det ofte er andre tiltak i gårdsdrifta som gir raskere økonomisk uttelling mens agronomi må sees i et mer langsiktig perspektiv.

Hensikten med prosjektet har vært å øke interesse og kunnskap i næringa slik at bedring av agronomien får en høyere prioritering blant mange gjøremål på det enkelte gårdsbruk. Gjennom prosjektet er det gjort en stor innsats for å gi agronomi større oppmerksomhet og øke kunnskapsnivået i næringa. Prosjektet har oppnådd sin hensikt vurdert ut fra de rammer og betingelser prosjektet er gjennomført under. Deltakerne har gitt gode

tilbakemeldinger på de forskjellige arrangementer, noe som viser at prosjektet i formidlingen har truffet godt med valg av tema.

Prosjektoppgaven var i utgangspunktet krevende både når det gjelder tema og organisering med mange involverte. Vi fikk også uforutsette utfordringer underveis og har høstet erfaringer som kan være viktige å ha med ved organisering av lignende prosjekt i framtida.

Den mest krevende hemsko for prosjektet har vært at nesten alle involvert parter gjennomførte omfattende organisasjonsendringer i prosjektperioden. For at prosjektarbeidet skal bli minst mulig skadelidende av slike prosesser er det viktig å ha gode samarbeidsavtaler som er skriftlige og tydelige på ressurser og tidsperspektiv. I et så vidt omfattende prosjekt som agronomiprojektet vil det sannsynligvis være bedre å ha en operativ prosjektleder på full tid.

Gjennomføring av tiltak var i stor grad knyttet opp mot rådgivere i NLR, og prosjektet var avhengig av at NLR-enheten la til rette for det. Dette kan være ei utfordring i dynamiske medlemsorganisasjoner som skal justere sin virksomhet etter medlemmenes ønsker. Da er det ikke alltid at tunge og langsiktige satsinger passer inn. Vi syns likevel dette gikk greit i prosjektet. Gjennom etableringen av NLR Nord-Norge er organisasjonen nå bedre rustet for å gjennomføre tiltak som omfatter hele landsdelen.

Det er nødvendig å tenke nytt for å få oppmerksomhet og nå fram med fagkunnskap. Prosjektet har hatt for stort fokus på enkeltoppgaver og fikk gjort for lite for å spre et helhetlig budskap og inspirere til å ta grep på det enkelte bruk. Moderne kommunikasjonsformer bør utnyttes bedre i denne type prosjekt. Møter og markdager fungerer bra i mange sammenhenger, men bør suppleres med nettbasert formidling.

9. AVSLUTNING

Agronomi og kunnskap om agronomi blir for lite vektlagt i næringa og kunnskapsmiljøene rundt næringa. Prosjektets mål var å bringe utviklingen i et bedre spor. Vi kommet godt stykke på vei, men vi står overfor ei utvikling som går i motsatt retning. Dette innebærer at agronomi fortsatt må vies stor oppmerksomhet i framtida. En langsiktig innsats er nødvendig for å opprettholde ei bærekraftig landbruksnæring og ivareta jordressursene for framtida. Vi håper at prosjektet vil bli fulgt opp med nye tiltak og mer ressurser for å se verdien av god agronomi og løfte det fram i praksis.

Vedlegg:

- Prosjektplan
- Faktaark drenering og Nibio POP
- Rapport grovfôrstudium
- Mal grovfôrstrategi